

Szabolcs külterületén létesítendő öntözőtelep

Natura 2000 hatásbecslés

Nyíregyháza, 2023. január

Beruházó: **Szabolcsfarm Kft.**
4467 Szabolcs, 09/8 hrsz.

Beruházás helye: **Szabolcs külterülete;**

Tervező: **Aquaman Kft.**
4481 Nyíregyháza, Sóstóhegyi u. 26.

Környezetvédelmi munkarész:

Szakértők:
Rákó István környezetvédelmi szakértő
SZKV-1.1., 1.2., 1.3., 1.4.,
Székrenyes Csaba
környezetmérnök SZKV 1.3
Zsila László
Okleveles táj-és Kertépítész mérnök
TK 09-0583

Tartalom

1. Előzmények.....	8
1.2 Azonosító adatok	8
Az engedélykérő adatai	8
1.2.1 Az érintett területre vonatkozó adatok	8
A meglévő helye és nagysága:	8
Szabolcs 036/5 hrsz. - 4,6 ha.....	8
1.2.2 Tervezett tevékenység célja.....	9
2. A tervezett tevékenység számításba vett változatainak alapadatai.....	9
A tevékenység volumene.....	9
A telepítés és működés megkezdésének várható időpontja és időtartama, a kapacitáskihasználás tervezett időbeli megoszlása	9
A telephely elhelyezkedése.....	9
Szomszédos ingatlanok	9
A telephely jelenlegi funkciója	9
A telephely jelenlegi infrastruktúrája	9
A tevékenység területigénye	9
3. A telephely környezetének jellemzése	10
Domborzata	10
Vízrajza	11
Éghajlata	11
3.3 Éghajlati jellemzők, éghajlatváltozással összefüggő elemzés.....	11
Az éghajlatváltozással összefüggésben, pontban számításba vett változatoknak az éghajlatváltozással szembeni érzékenységre vonatkozó elemzése (a továbbiakban: érzékenységelemzés),.....	11
3.3.1 A telepítési hely és a feltételezhető hatásterület kitétségeinek értékelése,.....	12
3.3.2 Az egyes éghajlati tényezőkre vonatkozóan a lehetséges hatások elemzése, ...	12
3.3.3 Az előző pont szerint bemutatott lehetséges hatások vonatkozásában készített kockázatértékelés,	12
3.3.4. A tervezett tevékenységre vonatkozóan az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás bemutatása,	12
3.3.5 Annak bemutatása, hogy a tervezett tevékenység hogyan hat a feltételezhető hatásterület éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási képességére;	13
4. A meglévő helye és nagysága: Szabolcs 036/5 hrsz. - 4,6 ha.....	13
7.3 Ánér kategóriák a tervezési területen:.....	14
5. Növényzet, állatvilág	15
6. Védett természeti területek, Natura 2000 területet érintő hatások, terület bejárása jellemzése	18
7. HUHN10008 Natura 2000-es terület ismertetése.....	19
Azonosító kód	19
Kiterjedés	19
Egyéb védettségi kategóriák.....	20
7.1 Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	20
Általános célkitűzések:	20
A természetvédelmi célállapot:.....	21
A természetvédelmi célkitűzések:	21
A cékitűzések eléréséhez rendelt intézkedési javaslatok:	22
Kijelölés alapjául szolgáló fajok, élőhelyek ismertetése HUHN 10008.	23
8. Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi terület HUHN10001	25
Név	25
Azonosító kód	25

<i>Kiterjedés</i>	25
<i>A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek</i>	25
<i>Egyéb védettségi kategóriák a Natura 2000-es területen.....</i>	<i>Hiba! A könyvjelző nem létezik.</i>
1. Veszélyeztető tényezők	27
<i>Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése</i>	33
Általános célkitűzések:	33
A természetvédelmi célkitűzések:	33
A céltűzések eléréséhez rendelt intézkedési javaslatok:	33
9. A bejárás alkalmával készített fotók	35

..... 35

..... 35

10.	A tervező, illetve beruházó által tanulmányozott alternatív megoldások bemutatása:	37
	<i>A szóba jöhető alternatív megoldások megvalósítását megnehezítő vagy kizáró</i>	38
	<i>A terv vagy beruházás megvalósítása szükségszerűségének ismertetése:</i>	38
	<i>A terv vagy a beruházás megvalósításának szükségszerűségét a következő</i>	38
11.	A kedvezőtlen hatások mérséklése	38

12.	Kiegyenlítő (<i>kompenzációs</i>) intézkedések:	38
13.	Élővilágra, élőhelyre, tájra várható hatása a beruházásnak, hatásterület bemutatása 39	
	Közvetlen hatásterület	39
	Közvetett hatásterület	39
14.	Összefoglalás	40
	<i>Az elvégzett hatásbecslése megállapítása:</i>	40
15.	Felhasznált irodalom	41
16.	Jogszabályi hivatkozások:	41

1. Előzmények

A Szabolcsfarm Kft. (4467 Szabolcs, 09/8 hrsz.) a Szabolcs 036/5 hrsz.-ú, 4,6 ha nagyságú szántó területen öntözőtelepet üzemeltet.

Az öntözőtelep a 36500/3017-10/2020. sz. érvényes vízjogi üzemeltetési engedéllyel rendelkezik, vízellátása a Tisza folyóból történik annak 553,8 fkm szelvényében üzemeltetett mobil szivattyú révén.

A tábla vízmegtáplálása felszínen ideiglenesen telepített mobil csővezetéken történik, az öntözővíz kijuttatását önjáró csévéldobos berendezéssel valósítják meg.

Tárgyi fejlesztés keretében az öntözőtelep korszerűsítése, ill. – a Szabolcs 036/6,7,9,12,14,15 hrsz.-ú területen – bővítése történik meg.

A fejlesztés keretében az alábbiakra kerül sor:

- új, korszerű mobil szivattyús aggregát beszerzése a vízkivételhez
- új, konzollal szerelt (víz- és energiatakarékos) csévéldobos öntözőberendezések beszerzése

Mivel a tervezett beruházás során új vizilétesítmény nem épül, így az nem vízjogi létesítési engedély köteles tevékenység.

1.2 Azonosító adatok

Az engedélykérő adatai

Neve: Szabolcsfarm Kft.

Székhelye: 4467 Szabolcs, 09/8

A dokumentáció készítőinek adatai

Név: Rákó István

SZKV-1.1. - Hulladékgazdálkodási szakértő

SZKV-1.2. - Levegőtisztaság-védelem szakértő

SZKV-1.3. - Víz- és földtani közeg védelem szakértő

SZKV-1.4. - Zaj- és rezgésvédelem szakértő

Szekrényes Károly Csaba: Környezetmérnök

SZKV-1.3. - Víz- és földtani közeg védelem szakértő

Zsila László

Okleveles táj-és Kertépítész mérnök

TK 09-0583

1.2.1 Az érintett területre vonatkozó adatok

Beruházó: Szabolcsfarm Kft.

Beruházás helye, nagysága: Szabolcs Külterület

Öntözendő terület helye:

A meglévő helye és nagysága:

Szabolcs 036/5 hrsz. - 4,6 ha

A tervezett öntözőtelep-bővítés helye és nagysága:

Szabolcs 036/6,7,9,12,14,15 hrsz. - 10,2 ha

1.2.2 Tervezett tevékenység célja

A tervezett tevékenység célja a fent említett mezőgazdasági terület öntözéssel történő gazdaságosabb hasznosítása, nagyobb terméshozam elérése.

2. A tervezett tevékenység számításba vett változatainak alapadatai

A tevékenység volumene

A beruházás volumene kis mértékű, a Fenti HRSZ-ek öntözésére vonatkozik.

Rendeltetés: közfoglalkoztatási célú, mezőgazdasági rendeltetés.

A telepítés és működés megkezdésének várható időpontja és időtartama, a kapacitáskihasználás tervezett időbeli megoszlása

Jelen előzetes vizsgálati eljárás, valamint a vízjogi létesítési és üzemelési engedélyezési eljárástól függően – a tervezett tevékenység megkezdésének várható időpontja: a locsolási időszak kezdete (első negyedév)

- a telepítés megkezdésének várható időpontja: 2023.I. negyedév
- az üzemelés várható időtartama: Minden évben márciustól – októberig igény szerint.

A telephely

A telephely elhelyezkedése

Tájföldrajzi szempontból Szabolcs település közigazgatási területe az Alföld tájegységén belül, a Hajdúhát-kistáj legészakibb részén található.

Szomszédos ingatlanok

A szóban forgó ingatlanok mezőgazdasági területen találhatóak nagyrészt szántók, erdők, mezőgazdasági művelé alatt álló területek határolják.

A telephely jelenlegi funkciója

A terület jelenleg is mezőgazdasági művelés alatt áll.

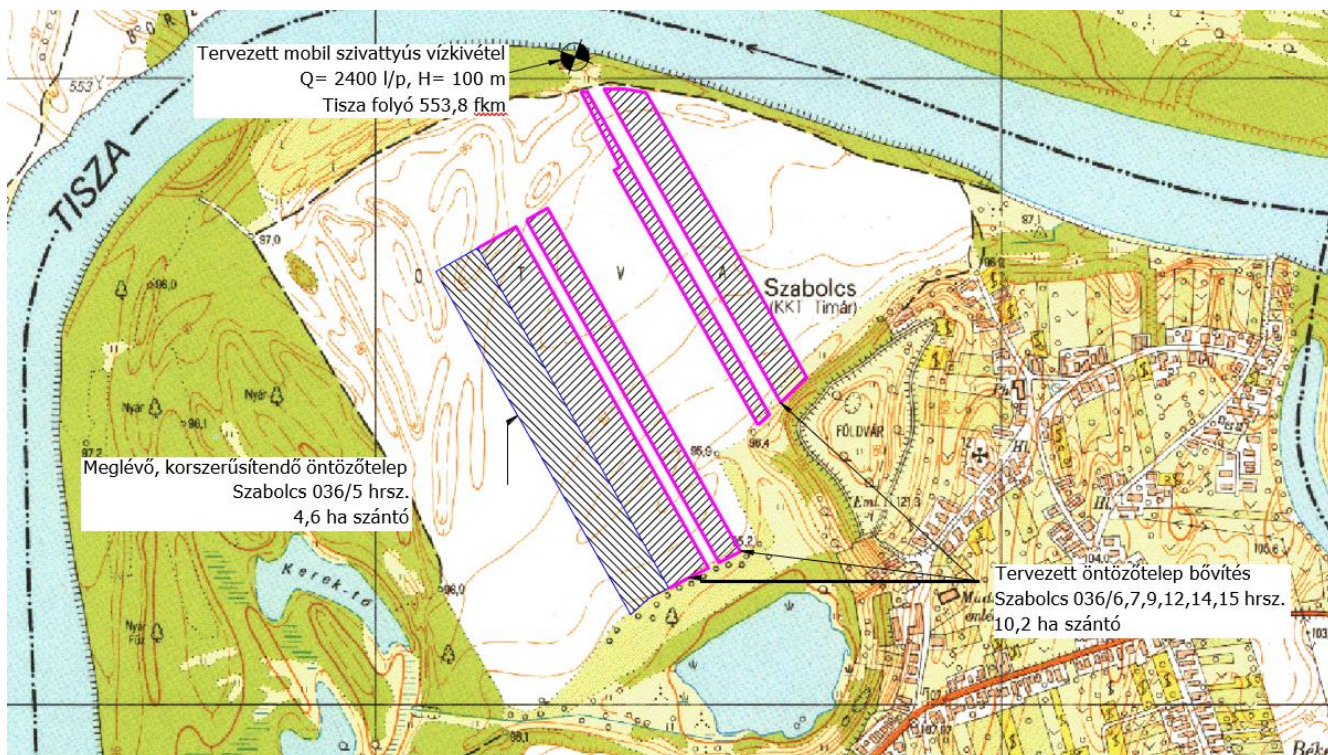
A telephely jelenlegi infrastruktúrája

A mezőgazdasági területek infrastruktúrája nem releváns. Az ingatlanokat szántók, gyepek, erdők határolják

A tevékenység területigénye

A beruházással érintett területek lásd 2.1.2 pont.

- 1 db Felszíni víz kivétel terveznek, a Tisza folyóból biztosítják mobil szivattyús vízkivétellel (vízkivétel helye: 553,8 fkm)

1. ábra: az Öntözendő ingatlanok és környezete

3. A telephely környezetének jellemzése

A magas löszös síkságokon leggyakoribb a 3-6 m közötti talajvízmélység, de előfordulnak ennél magasabb értékek is. Például a Hajdúhát D felé vastagodó lösztakarója alatt 6m-ről 10 m alá is süllyedhet a talajvíz szintje.

Löszös síkságaink leggyakoribb talajtípusai a csernozjomok. A legjobb termőhelyi adottságú csernozjom talajaink a szántóföldi termelés legfontosabb színterei.

A Hajdúhát, valamint a Löszös- Nyírség is a magas löszös síkság területei közé tartozik. Tengerszintfeletti magasságuk általában meghaladja a 100m- t . A Dél- Hajdúság, pedig az alacsony löszös síkság területei közé sorolható.

A löszös síkságok jégkorszaki felszínfejlődését a hordalékkúpok épülése vezette be. A Löszös-Nyírség és a Hajdúhát területén a "Bodrogot összetevő" folyók, míg a Dél-Hajdúság alacsonyabb térszínein az Ős-Tisza és Ős-Szamos rakta le hordalékát. A würmben beinduló homokmozgás kisebb-nagyobb mértékben érintette ezeket a területeket.

A magas löszös síkságok térszíneire a lösz alapanyagát a szél szállította és rakta le (eolikus löszök). A mélyebb fekvésű alacsony löszös síkságokon viszont elsősorban a folyók által felhalmozott, magasabb iszap- és agyagtartalmú üledékek alakultak át lösszé (fluviális vagy nedvestérszíni löszök).

A lösztakaró vastagsága többnyire 1-2, 5 m között mozog, nagyobb vastagságot csupán a Hajdúhát D-i részén (10-15 m) ér el.

A magas löszös síkságok formakincse változatos. A Hajdúhát É-i részén és a Löszös-Nyírség területén lösszel fedett futóhomokformák teszik hullámossá a tájat.

Domborzata

A Hajdúhát lösszel-iszappal fedett hordalékkúp síkság, tengerszint feletti magassága 93–162 m. Déli részén gyengén tagolt pleisztocén-holocén eróziós völgyek tagolják. A lösztakaró vastagsága többnyire 1-2, 5 m között mozog, nagyobb vastagságot csak a Hajdúhát D-i részén (10–15 m) ér el.

Vízrajza

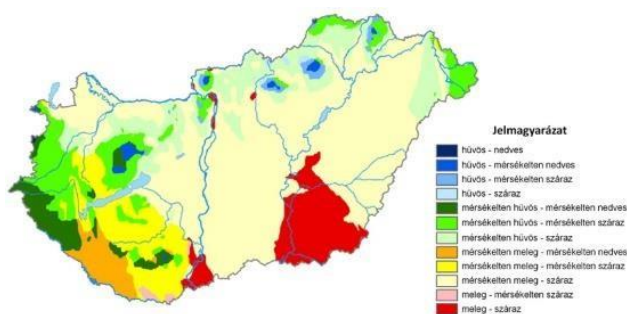
Természetes vízfolyásai NY-i irányba folynak és a Hortobágyba torkollnak.

Éghajlata

A *Hajdúhátra* mérsékelt meleg és száraz éghajlat jellemző. Az évi középhőmérséklet 9,8 °C, az évi csapadékösszeg pedig 530–550 mm. Az uralkodó szélirány ÉK-i, Az átlagos szélesség 2–3 m/s.

3.3 Éghajlati jellemzők, éghajlatváltozással összefüggő elemzés

A terület éghajlatának jellemzője, hogy eltér az Alföldi területekétől, és a kistájakon belül is eltérések figyelhetők meg. Viszonylag csekély borultságú terület, évi felhőzet 50-55%. Ez lényeges információ, ha kerékpártúrákat szervezünk erre a vidékre. A tél derültebb, hidegebb, mint az Alföldi átlag, de ennek ellenére gyakori a hóréteg eltűnése, a széles időjárásnak köszönhetően. A nyár felhősebb, mérsékelt meleg, kellemes, augusztustól egész

Magyarország éghajlati körzetei térkép (forrás met.hu)

Térség éghajlatát a tájegységre jellemző kontinentális hatás befolyásolja. Viszonylag későn tavaszodik, a hőmérsékleti görbe emelkedő ága csak április közepén éri el a 10-12 C-os napi középhőmérsékletet. A napsütés évi összege - sokéves átlagban – 1950-2000 óra. Nyári évszakban a legderültebb hónap felhőzete 40-42% .

Az éves csapadék összege 560 mm körüli, a csapadékeloszlás viszont igen kedvezőtlen. A vegetációs időszakban hulló csapadék mennyisége nem elegendő ahhoz, hogy a termesztett kultúra minden évben a fajta teljesítőképességének megfelelő termést adjon, ezért elengedhetetlen a hiányzó csapadék mesterséges pótlása az öntözés.

Az éghajlatváltozás utal az éghajlatban történő bármilyen változásra, legyen az akár természetes változékonyság, akár emberi tevékenység eredménye. Az éghajlatváltozás hatásai már jelenleg is érzékelhetők, és a hatások a jövőben várhatóan egyre érezhetőbbé válnak majd.

A hőmérsékleti és csapadékvizonyok változásainak és e változások kölcsönhatásainak köszönhetően az éghajlat változékonysága várhatóan megnő majd, aminek következtében gyakoribb és súlyosabb természeti csapások fordulhatnak elő: erős viharok sok csapadékkal és nagy sebességű széllel, folyami és villámárvizek, illetve belvizek, korai és kései fagyok, jégeső, erősebb UV-B sugárzás stb.

Az éghajlatváltozással összefüggésben, pontban számításba vett változatoknak az éghajlatváltozással szembeni érzékenységeire vonatkozó elemzése (a továbbiakban: érzékenységelemzés),

A számításba vett változatoknak az éghajlatváltozással szembeni érzékenységre vonatkozó elemzése (a továbbiakban: érzékenységelemzés) Az előzetes vizsgálat tárgyát képező tevékenység: öntözőtelep létesítése. A tervezés kapcsán egyetlen változat áll fenn, mely nem okoz olyan hatást, amire az éghajlatváltozás érzékenyen reagálna. A kivitelezés során jelentéktelen mennyiségű üvegházhatást eredményező kipufogógáz kibocsátás történik a járművek üzemeltetése miatt. A környezeti tényezők változása nem mutatható ki.

3.3.1 A telepítési hely és a feltételezhető hatásterület kitettségeinek értékelése,

Az öntözőtelep építése, ill. működése során a telepítési hely és a vizsgált hatásterületek nincsenek kitéve az éghajlati változásoknak.

3.3.2 Az egyes éghajlati tényezőkre vonatkozóan a lehetséges hatások elemzése,

A környezeti hatás a környezet valamelyik elemében bekövetkező változás, ami a hatótényezők és a környezet alapállapotának a kölcsönhatása révén következik be. A változást szenvedő környezeti elemek a következők:

levegő, - föld / talaj, alapkőzet, ásványi anyagok /,

víz / felszíni és felszín alatti vizek /,

élővilág / növény és állat /,

művi elemek / építmények és létesítmények /,

ember. A hatások regisztrálásának eszköze a hatásmátrix, amelyben elemenként kerül jelzésre, hogy a hatásviselő állapotában milyen mértékű változás következik be. A hatások a következőként minősíthetők: károsító - jelentős, irreverzibilis változást eredményez a mennyiségi és a minőségi adottságokban. A hatás megszűnése után természetes módon nem áll vissza az eredeti állapot.

terhelő - nem okoz súlyos, irreverzibilis változásokat, de mindenképp károsodást eredményez. A hatás megszűnése után visszaáll az eredeti állapot.

elviselhető - nem okoz jelentős változást sem a mennyiségi, sem a minőségi viszonyokban.

semleges - az eredeti állapot változatlan fennmarad.

javító - az eredeti állapothoz viszonyítva kedvezőbb állapot jön létre. A tevékenység olyan jelentéktelen volumenű, hogy az éghajlati tényezőkre nincs hatással.

3.3.3 Az előző pont szerint bemutatott lehetséges hatások vonatkozásában készített kockázatértékelés,

Mivel az öntözőtelep építése nincs hatással az éghajlati tényezőkre, így arra semmiféle kockázatot nem jelent, kockázatértékelést nem lehet készíteni.

3.3.4. A tervezett tevékenységre vonatkozóan az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás bemutatása,

A tervezett tevékenység éghajlatváltozás hatásainak mérséklése miatt kerül telepítésre, része az éghajlatváltozás elleni küzdelemnek.

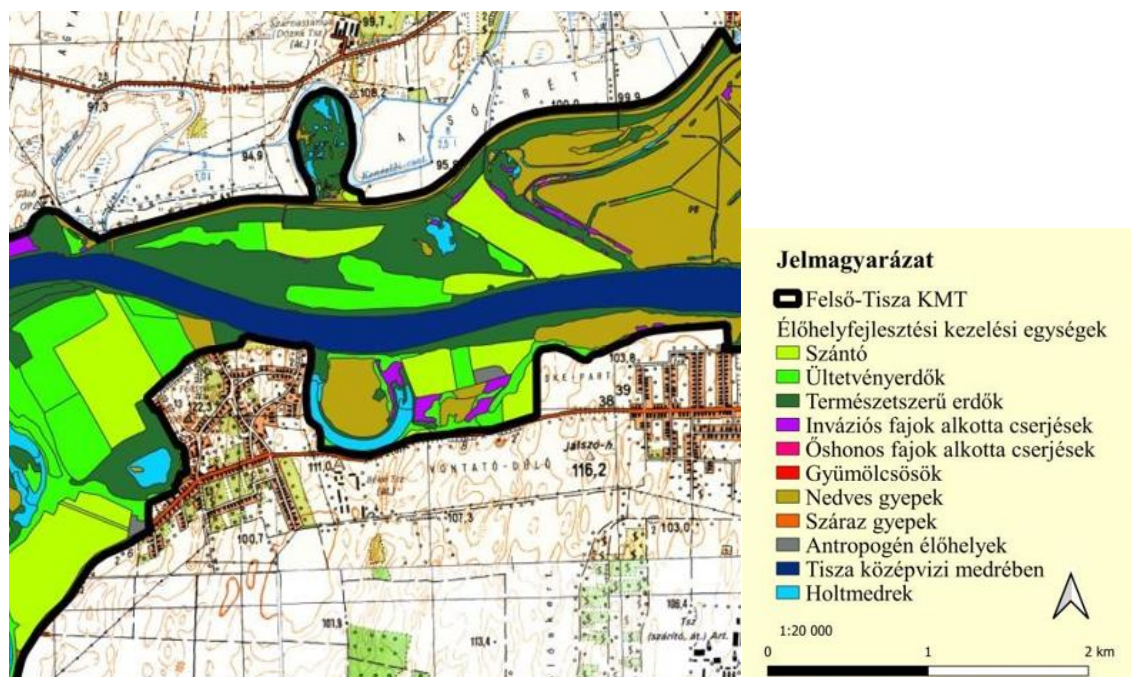
3.3.5 Annak bemutatása, hogy a tervezett tevékenység hogyan hat a feltételezhető hatásterület éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási képességére;

A tervezett tevékenység pozitívan hat a szóban forgó terület éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás képességére.

A beruházás alapadatai

Beruházó:	Szabolcsfarm Kft. 4467 Szabolcs, 09/8 hrsz.
Beruházás helye, nagysága:	Szabolcs település külterületén, a belterülettől ÉNy-i irányban. A meglévő helye és nagysága: Szabolcs 036/5 hrsz. -4,6 ha A tervezett öntözőtelep-bővítés helye és nagysága: Szabolcs 036/6,7,9,12,14,15 hrsz.- 10,2 ha
Öntözendő növény:	szántóföldi kultúra (kukorica, borsó, napraforgó)
Öntözési mód jelenleg:	esőztető öntözés 1db önjáró csévélődobos berendezéssel
Tervezett öntözési mód:	mikroesőztető öntözés 2db, konzollal szerelt önjáró csévélődobos berendezéssel
Vízforrás:	A terület öntözéséhez szükséges vízmennyiséget továbbra is a Tisza folyóból biztosítják mobil szivattyús vízkivétellel (vízkivétel helye: 553,8 fkm)
Szivattyú:	A vízkivételi ponton 1db új szivattyús aggregát felállítására kerül sor: szükséges kapacitás: Q= 2,500 l/p, H= 100 m
Csővezeték:	A csévélődobos öntözőberendezések vízmegtáplálását továbbra is térszínen ideiglenesen telepített mobil csővel történik majd.

4.1 Ánér kategóriák a tervezési területen:

1. ábra A terület Ánér térképe.

A vizsgált szántó

T1 – Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
Annual intensive arable fields

Tavaszi vagy őszi vetésű egyéves nagyüzemi kultúrák vagy learatott helyük, rendszeresen szántott területek. T6-tól nem a táblaméret, hanem a művelés különíti el

(fokozott műtrágyahasználat, vegyszerezés, gépesítés, az apróparcellás területeken nincsenek köztes mezsgyék és legfeljebb egy-két gyomfaj dominál). Szükség esetén alegységekre bontható :

- T1a – kalászosok (pl. búza, rozs, zab),
- T1b – kapások (pl. kukorica, napraforgó),
- T1c – egyéb egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák.

Az extenzív művelésű egyéves szántóföldi kultúrák a T6-ba sorolandók. Természetessége általában 1-es, de a ritka, védendő gyomfajokkal bíró állományokat kettesnek tekintjük.

A szántókat határoló földút.

OG - Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet
Trampled and ruderal mud vegetation

Erős taposással zavart területek egyszintű, többnyire alacsony, elfekvő növényzete, csupasz földfelszínek gyomvegetációja, valamint ruderalis iszapnövényzete. Létrejöhet állattartó telepek udvarán, itatóhelyek környékén, tartósan vízzel borított vagy degradált, bolygatott felszíneken / belvizes szántók, libalegelők, vaditatók, dagonyázó helyek, földutak, gátkoronák /. Ide tartozik az egyévesek uralta, ruderalis pionír növényzet.

Jellemző fajok : madárkeserűfű (Polygonum aviculare agg.), kőperje (Sclerochloa dura), egynyári perje (Poa annua), angolperje (Lolium perenne), nagy útifű (Plantago major), heverő tócsahúr (Peplis portula), kakaslábű (Echinochloa crus-galli). Természetességi

értéke 1-es vagy ritkábban 2-es. Nem tartoznak ide a törpekákás iszapnövényzettel borított területek.

Az erdők a táblát határolva

mozaikosan 26D és 29D

erdőtagok

J4 – Fűz-nyár ártéri

erdők Riverine

willow-poplar forest

Folyók alacsony árterén kialakult, többnyire jelenleg is rendszeres elöntést kapó higrofil erdők, amelyek lombkoronaszintjét elsősorban fűz- és nyárfajok képezik, gypesszintjük erdei fajokban általában szegény. Az állomány rögzítendő minimális kiterjedése kb. 200m², legkisebb szélessége kb. 5-10 m. Az idegenhonos fajok maximális aránya a felsőlombszintben 50%. Természetessége 5-ös.

26E, 29B és 29D

erdőtagok S2 –

Nemesnyárasok

Populus × euramericana plantations

Idegenhonos fajok uralta erdők és faültetvények

Forests and plantations dominated by non-native tree species

Nemes nyár (Populus × euramericana) fajtaikkal, szabályos hálózatban létesített

faültetvények, jellegtelen gypesszinttel. Az idegenhonos fajok aránya 75% feletti.

Természetessége általában 1-es vagy ritkán, a többnyire elöntést kapó területek „ idős ” nagyméretű fákból álló, régi fajták állományai esetében 2-es.

Tisza Folyó U8 -

Folyóvizek Water

streams

Állandó, egyirányú mozgással rendelkező természetes és mesterséges felszíni vizek (folyók, patakok, csatornák). Nem tartoznak ide a vízi és vízparti közösségekkel benőtt területek és a meder természetes ruderalis növényzete. Természetessége 1-5 között változhat.

4. Növényzet, állatvilág

Szabolcs település területi besorolása:

Megye (2014): Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Járás (2014): Nyíregyházi (1570)

irányítószám(ok): 4467 ,

Földrajzi tájegység besorolás:

kistáj: Hajdúhát

kistájcsoport: -

középtáj: Hajdúság

nagytaaj: Alföld

Hajdúhát

A mai alkati vegetációban érdemi homoki növényzet az északi, deflációs területen (ahol a nyírségi homokot csak vékony löszlepel fedi) sem maradt fenn. A táj nagy részén a deráziós formákkal tarkított löszplató növényzete jellemző (az általában igen mély – 5-25 m – talajvíz miatt kevesebb lösztölgyes, több pusztai cserjés és löszpuszta lehetett egykor uralkodó), melynek maradványai elsősorban mezsgyéken és néhány kurgánon, de néha löszlegelőkön is fellelhetők. A deráziós mélyedésekben szolonyec szikesek, szoloncsák szikesek és szikes tavak, úde rétek és mocsarak találhatók. A kistáj déli részén, a Hortobágy felé eső szegély olykor láposodik is (helokrén források). Klasszikus agrársivatag, már az I. katonai felmérés térképei is annak tüntetik fel. Természetes erdő nincs, a völgyekben fűz- és nyárligetek, máshol faültetvények vannak, itt-ott erdei fajokkal. A flóra pusztulása az elmúlt évtizedekben már nem volt számottevő, kivéve a városok körüli beépítéseket. Florisztikailag fontos fajok a kopár sziki élőhelyeken: sziki ballagófű (*Salsola soda*), sziki pitypang (*Taraxacum bessarabicum*), úde réteken: szép zörgőfű (*Crepis pulchra*), mezei gólyaorr (*Geranium pratense*), sárga kígyókapor (*Silene silaus*), erdei maradványnövényzetben: kislevelű nőszőfű (*Epipactis microphylla*), Tallós-nőszőfű (*Epipactis tallosii*), száraz gyepekben: élesmosófű (*Chrysopogon gryllus*), öldöklő aszat (*Cirsium furiens*), hengeres peremizs (*Inula germanica*), pusztai gyújtóványfű (*Linaria biebersteinii*), macskahere (*Phlomis tuberosa*), rekenyő (*Rapistrum perenne*), kései pitypang (*Taraxacum serotinum*). Kipusztult a szártalan csüdfű (*Astragalus exscapus*), tátorján (*Crambe tataria*), gyepes nefelejcs (*Myosotis caespitosa*), csajkavirág (*Oxytropis pilosa*), keleti békakorsó (*Sium sisaroides*).

Gyakori élőhelyek: B6, F1b, D34, F4, OC; közepesen gyakori
élőhelyek: B1a, B2, B3, B5, F1a, F5, OA, OB, RB, RC; ritka élőhelyek: B1b, D6, F2, H5a, J3, J4.

Fajszám: 400-600; védett fajok száma: 20-40; özöngyomok: nincs meghatározó özöngyom.

A területen található növénytársulások, növényfajok

Növényvilág

Flóratartomány: A terület a Pannóniai flóratartományba (*Pannonicum*) tartozik

Flóraidék: Eupannonicum flóraidék

Flórajárás: Crisicum flórajárás .

Vegetáció jellemzése

A Tiszántúl zömét magába foglaló Crisicum flórajárás (mint neve is mutatja) az Eupannonicum flóraidék részeként a Tisza és a Keleti-Kárpátok, illetve az Erdélyi-szigethegység között terül el, és ekképpen kelet felé jelentősen túlterjed Magyarország határain. Nem tartozik bele a Nyírség, amit Nyírségense néven önálló flórajárásnak tekintünk.

A tervezési területen található társulások és a társulásokat jellemző növényfa-jok ismertetése:

Januári nyugalmi időszakban történt a bejárás. A bejárás során a következő növénytársulásokat lehetett felfedezni.

Útszéli gyomnövényzet (Artemisletea vulgaris Lehm. & al. In R.Tx. 1950)

Ezen belül:

Mezei aszatos (Cirsietum lenceolati-arvensis Morariu 1943)

Jellemző növényei:

Uralkodik a közönséges tarackbúza (*Agropyron repens*), a fekete üröm (*Artemisia vulgaris*), a fekete peszterce (*Ballota nigra* ssp. *nigra*), a kerek repkény (*Glechoma hederacea*), Réti lórom (*Rumex obtusifolius*), Nagy útifű (*Plantago major*)

Taposott gyomnövényzet (*Polygano arenastri-Poetea annuae* Rivas-Martinez 1975 corr. Rivas-Martinez & al. 1991)

Ezen belül:

Angol perje-nagy útifű társulás (*Lolio-Plantaginetum majoris* Beger 1930)

Jellemző növényei:

Domináns az angol perje (*Lolium perenne*), de gyakori és jellemző a nagy útifű (*Plantago major*).

Növényfajok

A terület bejárása 2023. januárjában történt meg. A bejárás alkalmával mind a növény, mind az állatvilág felkutatása volt a cél a tervezési területen.

A teljesség igénye nélkül a következő növényeket sikerült fellelni

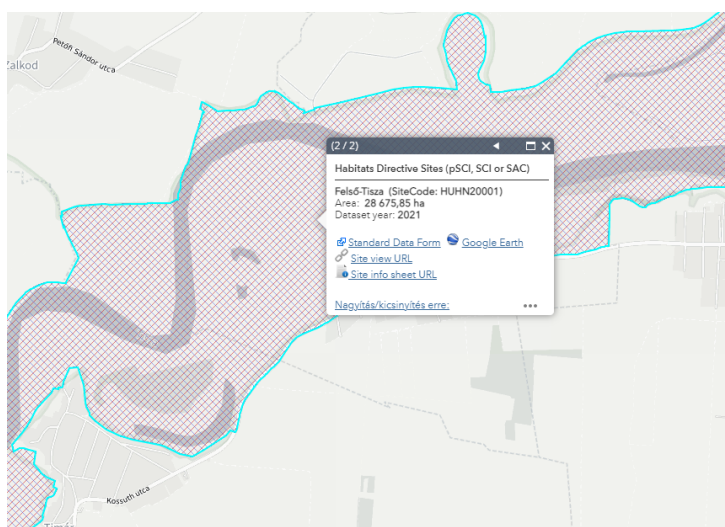
Tudományos név	Magyar név
<i>Agropyron repens</i>	tarackbúza
<i>Poa pratensis</i>	régi perje
<i>Rumex</i> sp.	sóskafélék
<i>Polygonum</i> sp.	kereserűfűfélék
<i>Melandrium album</i>	fehér mécsvirág
<i>Conium maculatum</i>	bürök
<i>Galium mollugo</i>	közönséges galaj
<i>Galium verum</i>	tejoltó galaj
<i>Plantago major</i>	nagy útifű
<i>Plantago lanceolata</i>	lándzsás útifű
<i>Taraxacum officinale</i>	pongyola pitypang
<i>Urtica dioica</i>	nagy csalán
<i>Potentilla</i> sp.	pimpó
<i>Erigeron canadensis</i>	betyárkóró
<i>Artium tomentosum</i>	bojtorján
<i>Veronica</i> sp.	veronika
<i>Symhytum officinale</i>	fe fekete nádalytő
<i>Sonchus</i> sp.	csorbóka
<i>Aristolochia clematis</i>	közönséges farkasalma
<i>Asclepsias syriaca</i>	selyemkóró, vaddohány
<i>Echinochloa gcrus-galli</i>	kakas lábű
<i>Lythrum salicaria</i>	régi fűzény
<i>Amorpha fruticosa</i>	gyalogakác
<i>Fallopia japonica</i>	japán keserűfű
<i>Robinia pseudo-acacia</i>	akác

<i>Ulmus sp.</i>	szil
<i>Populus sp.</i>	nyár
<i>Fraxinus sp.</i>	kőris
<i>Carpinus betulus</i>	gyetyán
<i>Rubus caesius</i>	szeder
<i>Sambucus ebulus</i>	bodza

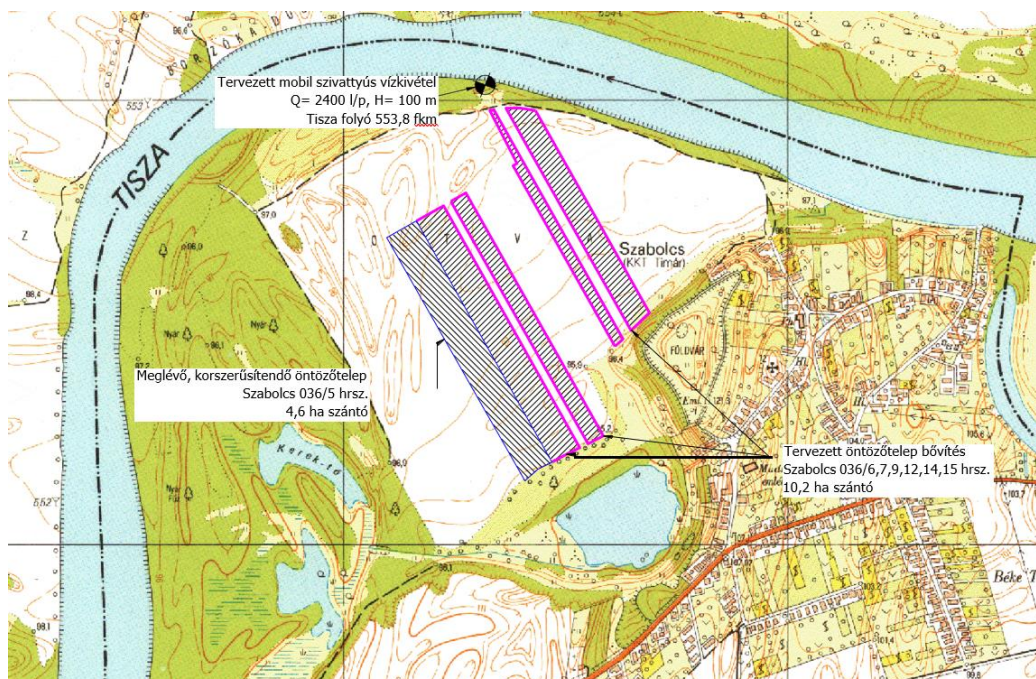
Nem található a vizsgált területen unikális, fokozottan védett, védett, társulásalkotó és adventív növényfaj.

5. Védett természeti területek, Natura 2000 területet érintő hatások, terület bejárása jellemzése

A tervezett beruházás helyrajzi számai Natura 2000-es védelem alatt állnak. A terület bejárása 2023. januárjában történt meg.

2. ábra Az érintett Csaholc - Garbolc (HUHN20054) terület

3. ábra A beruházás elhelyezkedése

A beruházási terület a **A Felső-Tisza (HUHN10008) különleges madárvédelmi terület** érinti, a területre érvényes fenntartási terv alapján a következő alapadatokkal rendelkezik.

6. HUHN10008 Natura 2000-es terület ismertetése

Tervezési terület neve:	Felső-Tisza különleges madárvédelmi terület (KMT)
--------------------------------	---

Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN10008
---------------------------------------	-----------

Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	14.820,46 ha
---------------------------------------	--------------

A kijelölés alapjául szolgáló fajok

Jelölő fajok

tudományos név	magyar név	kód	min	max	kritérium
<i>Alcedo atthis</i>	jégmadár	A229	50	80	B
<i>Aythya nyroca</i>	cigányréce	A060	előfordul		C
<i>Botaurus stellaris</i>	bölgmbika	A021	előfordul		C
<i>Chlydonias hybridus</i>	fattyúszerkő	A196	előfordul		C
<i>Ciconia nigra</i>	fekete gólya	A030	10	15	B
<i>Crex crex</i>	haris	A122	30	100	B
<i>Dendrocopos syriacus</i>	balkáni fakopáncs	A429	előfordul		C
<i>Dryocopus martius</i>	fekete harkály	A236	50	80	C
<i>Egretta alba</i>	nagykócsag	A027	1	5	C
<i>Egretta garzetta</i>	kis kócsag	A026	1	5	C
<i>Ficedula albicollis</i>	örvös légykapó	A321	15	30	C
<i>Heliaeetus albicilla</i>	réti sas	A075	5	7	B
<i>Ixobrychus minutus</i>	törpegém	A022	előfordul		C
<i>Lanius collurio</i>	tövisszúró gébics	A338	300	500	C
<i>Milvus migrans</i>	barna kánya	A073	2	5	C
<i>Nycticorax nycticorax</i>	bakcsó	A023	5	10	C
<i>Pernis apivorus</i>	darázsölyv	A072	5	10	C
<i>Picus canus</i>	szürke küllő	A234	5	10	C
<i>Remiz pendulinus</i>	függőcinege	A336	30	50	C
<i>Riparia riparia</i>	partifecske	A249	9000	12000	B
<i>Sylvia nisoria</i>	karvalyposzáta	A307	150	250	C

A fenti alapadatok illetve a jelölő madárfajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának (Standard DataForm) 2021. június 22-ével frissített változatait vettük alapul.

Egyéb védeltségi kategóriák

Egyéb érintett Natura 2000 terület:

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat ökológiai folyosójának (100%) része (2003.XXVI. tv. Országos Területrendezési Terv).

Beruházási terület része az ökológiai hálózatnak.

- Ökológiai hálózat magterületének övezete
- Ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete
- Ökológiai hálózat puffterületének övezete

Alaptérképi elemek

- Országhatár
- Megyehatár
- Település közigazgatási határa
- Települési térség

6.1 Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Felső-Tisza Különleges Madárvédelmi Területté nyilvánításakor a természetvédelmi célkitűzéseket meghatározták, emellett kiemelésre kerültek azok az egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A Felső-Tisza Különleges Madárvédelmi Terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és a jelölő fajok számára szükséges élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása. A jelölő fajok közül kiemelten kezelendő a **jégmadár**, a **cigányréce**, a **bölömbika**, a **fattyúszerkő**, a **fekete gólya**, a **haris**, a **balkáni fakopáncs**, a **fekete harkály**, a **nagykócsag**, a **kis kócsag**, az **örvös légykapó**, a **régi sas**, a **törpegém**, a **tőviszűrő gébics**, a **barna kánya**, a **bakcsó**, a **darászölyv** (*Pernis apivorus*), a **szürke küllő** (*Picus canus*), a **függőcinege**, a **partifecske**, és a **karvalyposzáta** védelme. Emellett fontos feladat a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása, valamint a jelölő madárfajok

állományainak és költőhelyeinek rendszeres monitorozása.

A természetvédelmi célállapot:

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület jelölő értékei mellett egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleség-ének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő fokozottan védett és védett fajok igényeire.

A természetvédelmi célkitűzések:

Specifikus célok és végrehajtandó intézkedések (prioritásuk sorrendjében, a főbb intézkedési módokat felsorolva):

- A Tisza hullámterében található puha-és keményfás ligeterdők, ártéri kaszáló- és mocsárrétek, holtmedrek, bokorfüzesek, fasorok és cserjések, a hagyományos tájhasználat eredményeként fennmaradt ártéri legelők jelenlegi klimatikus és állatföldrajzi viszonyaira jellemző, természetvédelmi szempontból kiemelt madárfajok védelme.
- A tájhonos erdőállományok védelme, állapotuk, elegyarányuk, korosztályviszonyaik javítása, a természetközeli erdőgazdálkodási módok előtérbe helyezése, és az erdők területarányának növelése bizonyos szántók, antropogén területek és elsősorban özönnövények uralta területek rovására – a KMT erdős területein élő, fészkelő madárfajok állományának megőrzése, növelése érdekében.
- A tájhonos erdőállományok védelme, állapotuk, elegyarányuk, korosztályviszonyaik javítása, a természetközeli erdőgazdálkodási módok előtérbe helyezése, és az erdők területarányának növelése mellett kiemelten figyelni és gondoskodni kell az erdőállomány korának javítására, a korelosztás minél idősebbé tételére. Ezen belül szükséges felemelni a vágásérett kort, a lehető legtovább kitolni a véghasználatot.
- Az erdőgazdálkodás során törekedni kell a tájidegen, inváziós fafajok (zöld juhar, nemes nyarak, akác) visszaszorítására, lecserélésére őshonos fajokra.
- A fahasználat időbeli és térbeli korlátozása az erdőben fészkelő fajok védelme érdekében (gémtelepek, fekete gólya, fokozottan védett ragadozómadár-fajok).
- A jelölő madárfajok fészkelése (haris), táplálkozása szempontjából értékes füves élőhelyek megőrzése, fenntartása gazdálkodási korlátozások mellett.
- Kaszálás a védett, fokozottan védett fajok igényeinek figyelembe vételével, azok populációinak megőrzésével. Földön fészkelő fokozottan védett madárfajok - pl. haris - költése esetén július 31. utánra kell korlátozni a kaszálást/betakarítást a kijelölt védőzónán belül.
- A kaszálások során kizárólag a természetvédelem számára elfogadható módszer és technológia alkalmazható (madárbarát/tágító kaszálási módszer, láncfüggönyös vadriasztóhasználat és nappali munkavégzés, stb.) biztosítva ezzel a földön fészkelő madárfajok védelmét.
- A búvó-, táplálkozó- és szaporodóhelyként szolgáló bokrokat meg kell őrizni, ill. növelni területarányukat, különösen a táblaszegélyeken és a homogén mezőgazdasági területeken búvó, táplálkozó vagy fészkelőhelyet teremtve, többek között a karvalyposztának és a töviszúró gébicsnek.
- Fészkelési időszakban (március 15. és szeptember 1. között) a lakott szakadófalak közelében horgászati tevékenység nem végezhető. Ezeken a szakaszokon a vízi közlekedést is szabályozni célszerű (hullámkeltés csökkentése sebességkorlátozással), biztosítva a partifecske költésének sikerességét.
- A parti kövezések, mederstabilizálások csökkentése, korlátozása.
- A motoros vízi közlekedés korlátozása, különösen az ehhez kapcsolódó vízisportokat (jet-ski, vízisí stb).
- A területen található holtágakat, hullámtéri medreket meg kell őrizni, megfelelő vízkormányzással biztosítani kell ezek rendszeres vízutánpótlását. Az ártéri tájgazdálkodás hagyományos formáinak megőrzése, fenntartása (pl. fokgazdálkodás), melynek következtében táplálkozó- (gém-félék, réce-félék) és fészkelőhelyet biztosítanak (szerkők) a jelölő és egyéb madárfajoknak.
- Az agresszíven terjedő inváziós növényfajok (pl. gyalogakác, selyemkóró, japán keserűfű, zöld

juhar stb.) visszaszorítása, helyükön őshonos cserjések, bokrosok, facsoportok kialakítása, megőrzése.

- A településeken fészkelő fészkelő fehér gólya állomány megőrzése érdekében az áramszolgáltató cégekkel közösen a fészkelési és áramütési biztonságot növelni kell.
- Az átvonuló/telelő úszóréce-csapatok vonulóhelyeinek védelme miatt a vízivad- vadászat térbeli és időbeli korlátozása indokolt.
- A mesterséges halastavakon fészkelő vöcsökfajok és fattyústerkő állományok megőrzése érdekében a halastavi gazdálkodást szabályozni, koordinálni szükséges.
- A természetes és mesterséges vizes élőhelyeinek nádasaiban fészkelő fajok (pl. gémfélék, barna rétihéja, nádi énekesmadarak) állományainak szinten tartása.
- Az elektromos légvezeték-rendszer (oszlopok, transzformátorok, elosztók, vezetékek) átalakítása oly módon, hogy sem ütközéssel, sem áramütéssel ne veszélyeztesse az érintett KMT madárvilágát, különös tekintettel a jelölő fajokra.

A védelem célja a jelölő fajok állományainak fenntartása vagy megerősítése, valamint az általa-luk preferált élőhelyek megőrzése, különös tekintettel a fészkelési lehetőségekre, illetve megfelelő táplálékbázis biztosítására. Fontos feladat továbbá a jelölő fajokat, élőhelyeket veszélyeztető tényezők kiküszöbölése, hatásuk csökkentése.

A tervezés során figyelembe vettünk további madárfajokat (gém-félék: szürke gém, ragadozó madarak: vörös kánya, kabasólyom), illetve egyéb indikátor-állatfajokat (kételtűek, vidra, odúlakó denevér-fajok) is, amelyek speciális ökológiai szerepük, élőhelyi igényeik, területkezeléssel kapcsolatos érzékenyséjük vagy biogeográfiai jelentőségük folytán a kezelési előírás-javaslatok megadásánál jelentőséggel bírtak. Természetesen a tervezés során figyelembe vettük a Felső-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület jelölő élőhelyeinek és

jelölő fajainak megőrzését. A lehetőségekhez mérten beépítettük a Felső-Tisza KjtT fenntartási tervében megfogalmazott előírásokat, javaslatokat.

A cékitűzések eléréséhez rendelt intézkedési javaslatok:

- A természetszerű erdőkben az erdészeti beavatkozások (főként tarvágás) esetében idősebb (fészkelésre alkalmas), odvasodó faegyedek (fehér és feketenyár), valamint holt faanyag meghagyása.
- Az élet- és vagyonbiztonságot figyelembe véve a meder speciális élőhelytípust jelentő elemeinek (palajok, zátonyok, szakadópartok – táplálkozó és fészkelőhelyek), illetve a vízparti zonáció (partél/bokorfűzes/ligeterdő – fészkelő- és táplálkozóhely) megőrzése.
- A még jó ökológiai állapotban lévő hullámtéri gyepek rendszeres, hasznosítását hosszú távon (legeltetés, kaszálás) meg kell oldani – a gyepek földön fészkelő madarainak (haris, vízcibék, fűj, stb.) védelme érdekében. A beerdősítés csak legvégső esetben, és akkor is csak természetszerű erdővé alakítható célállománnyal fogadható el.
- Az inváziós növények nagy kiterjedésű homogén állományait (főként a gyalogakácosok) felszámolva/visszaszorítva, rendszeres kaszálással gyepeként kell fenntartani, vagy át kell alakítani természetszerű cserjéssé, erdővé - melyek fészkelőhelyet biztosíthatnak a karvalyposztának, a töviszúró gébicsnek.
- A területen található erdők esetében javasolt a véderdő funkciót előtérbe helyezni a gazdasági rendeltetéssel szemben. Ennek szellemében hosszú távon elérhető illetve biztosítható az idősebb erdőállományok kialakítása, megőrzése. Melyek elengedhetetlenek a gémtelpek kialakulásához, a jelölő ragadozómadarak (barna kánya, darászölyv, réti sas) és a fekete gólya sikeres fészkeléséhez.
- A keményfa ligeterdők esetében fokozatos átállás valamely folyamatos erdőborítást biztosító művelési módra. Ennek szellemében hosszú távon elérhető illetve biztosítható az idősebb erdőállományok kialakítása, megőrzése - melyek elengedhetetlenek a gémtelpek

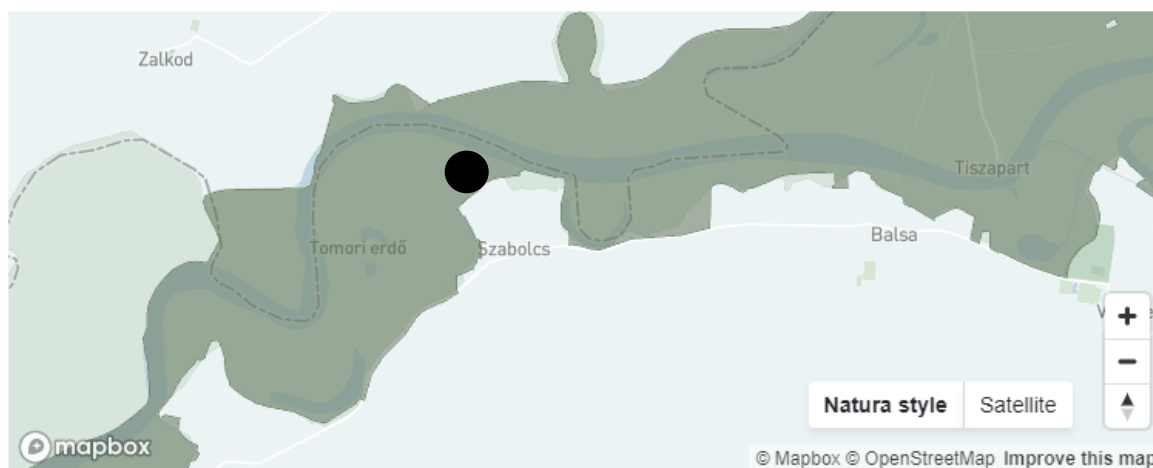
kialakulásához, a jelölő ragadozómadarak (barna kánya, darázsölyv, réti sas) és a fekete gólya sikeres fészkeléséhez.

- Tájidegen fafajú állományok fokozatos átalakítása természetyszerű, majd természetes erdőállományokká.
- A már meglevő elektromos légvezeték-hálózat madárbaráttá történő átalakítása, valamint az újonnan kialakítandó szakaszok kizárólag a madarak védelmét leginkább biztosító, elérhető legjobb technikai megoldással történő kialakítása kiemelt fontosságú.
- A földön (haris), és a partfalakban fészkelő jelölő fajok (partifecske) költési sikere érdekében célirányos állománycsökkentéssel szabályozni szükséges a fészepredátorok számát - vaddisznó (haris) és a vörös róka (partifecske).

A tervezés során figyelembe vettünk további madárfajokat (gém-félék: szürke gémszarka, ragadozó madarak: vörös kánya, kaszásölyv), illetve egyéb indikátor-állatfajokat (kételtűk, vidra, odúlakó denevér-fajok) is, amelyek speciális ökológiai szerepük, élőhelyi igényeik, területkezeléssel kapcsolatos érzékenységek vagy biogeográfiai jelentőségük folytán a kezelési előírás-javaslatok megadásánál jelentőséggel bírtak. Természetesen a tervezés során figyelembe vettük az érintett kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület jelölő élőhelyeinek és jelölő fajainak megőrzését. A lehetőségekhez mérten beépítettük azokat a KMT fenntartási tervben megfogalmazott előírásokat, javaslatokat.

Védettség, státusz

Terület státusza a Natura 2000 hálózaton belül: Különleges Madárvédelmi Terület

4. ábra A különleges madárvédelmi terület. (Fekete pont a tervezési terület)

Kijelölés alapjául szolgáló fajok, élőhelyek ismertetése HUN 10008.

=

Terület jelentősége a fajvédelem szempontjából

Az országos állományhoz viszonyított arány

A: 100% \geq p > 15%,

B: 15% \geq p > 2%,

C: 2% \geq p > 0%,

D: nem jelentős, előfordul

Fajok

Név	Tudományos név	Állománynagyság (min-max)			
		állandó	szaporodó / fészkelő telelő	átvonuló / gyülekező	
Haris	<u>Crex crex</u>	30 - 100			B
Fekete harkály	<u>Dryocopus martius</u>	50 - 80			C
Partifecske	<u>Riparia riparia</u>	9000 - 12000			B
Pettyes vízcicsibe	<u>Porzana porzana</u>	-			D
Töviszúró gébics	<u>Lanius collurio</u>	300 - 500			C
Jégmadár	<u>Alcedo atthis</u>	50 - 80			B
Fekete gólya	<u>Ciconia nigra</u>	10 - 15			B
Rétisas	<u>Haliaeetus albicilla</u>	5 - 7			B
Törpegém	<u>Ixobrychus minutus</u>	-			C
Cigányréce	<u>Aythya nyroca</u>	-			C
Barna kánya	<u>Milvus migrans</u>	2 - 5			C
Bölömbika	<u>Botaurus stellaris</u>	-			C
Karvalyposzáta	<u>Sylvia nisoria</u>	150 - 250			C
fattyúszerkő	<u>Chlidonias hybridus</u>	-			C
Balkáni fakopáncs	<u>Dendrocopos syriacus</u>		-		C
Parlagi sas	<u>Aquila heliaca</u>			1 - 2	D
Szalakóta	<u>Coracias garrulus</u>	0 - 2			D

Név	Tudományos név	Előfordulás
Haris	<u>Crex crex</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen
Fekete harkály	<u>Dryocopus martius</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen
Partifecske	<u>Riparia riparia</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen
Pettyes vízcicsibe	<u>Porzana porzana</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen
Töviszúró gébics	<u>Lanius collurio</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen
Jégmadár	<u>Alcedo atthis</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen
Fekete gólya	<u>Ciconia nigra</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen
Rétisas	<u>Haliaeetus albicilla</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen
Törpegém	<u>Ixobrychus minutus</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen
Cigányréce	<u>Aythya nyroca</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen
Barna kánya	<u>Milvus migrans</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen
Bölömbika	<u>Botaurus stellaris</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen
Karvalyposzáta	<u>Sylvia nisoria</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen
fattyúszerkő	<u>Chlidonias hybridus</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen
Balkáni fakopáncs	<u>Dendrocopos syriacus</u>	táplálkozik
Parlagi sas	<u>Aquila heliaca</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen
Szalakóta	<u>Coracias garrulus</u>	bejárás alkalmával nem volt megfigyelhető az öntözőndő területen

Megjegyzendő, hogy a januári időszak nyugalmi időszaknak számít és nem a leg ideálisabb a zoológiai megfigyelésre.

Bár a szóban forgó, tervezéssel érintett területek Natura 2000 -es védelmet élveznek, a terület nagy részén intenzív mezőgazdasági művelés folyik évtizedek óta. Kijelenthető hogy a beruházás volumene, valamint az alkalmazott technológia miatt kivitelezésnél számíthatunk egy minimális zavarásra. Az öntözőtelep üzemeltetése közben zavarás minimális.

7. Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi terület HUH10001

Név

Tervezési terület neve:	Felső-Tisza kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjtkt)
-------------------------	--

Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUH10001
--------------------------------	----------

Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	28681,9 ha
--------------------------------	------------

A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

Jelölő élőhelyek

- 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkottaligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 3150 - Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel
- 3270 - Iszapos partú folyók részben *Chenopodium rubri*, és részben *Bidentium* növényzettel
- 6440 - *Cnidium dubii* folyóvölgyeinek mocsárterületei
- 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)

*: kiemelt jelentőségű

Jelölő fajok

- Széles tavicsíkbogár (*Graphoderus bilineatus*)
- Erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*)
- Sávós bödöncsiga (*Theodoxus transversalis*)
- Tompa folyamkagyló (*Unio crassus*)
- Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Sokbordás futrinka (*Carabus hampei*)
- Nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- Bánáti csiga (*Chilostoma banaticum*)
- Balin (*Aspius aspius*)
- Petényi-márna (*Barbus meridionalis*)
- Vágó csík (*Cobitis taenia*)
- Botos köllő (*Cottus gobio*)
- Ingola fajok (*Eudontomyzon spp.*)
- Halványfoltú köllő (*Gobio albipinnatus*)

- Homoki küllő (*Gobio kessleri*)
- Felpillantó küllő (*Gobio uranoscopus*)
- Széles durbincs (*Gymnocephalus baloni*)
- selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*)
- Dunai galóca (*Hucho hucho*)
- Szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)
- Leánykoncér (*Rutilus pigus*)
- Törpecsík (*Sabanejewia aurata*)
- Német bucó (*Zingel streber*)
- Magyar bucó (*Zingel zingel*)
- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- Vidra (*Lutra lutra*)

Egyéb védettségi kategóriák a Natura 2000-es területen

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„Ex lege” láp	HNL096	Gyujtáva	71,08 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről

Egyéb érintett Natura 2000 terület:

A területből 14760 ha a Felső-Tisza Különleges madárvédelmi területtel (HUHN10008) van átfedésben.

A területből 7879 ha a Szatmár-Bereg Különleges madárvédelmi területtel (HUHN10001) van átfedésben

A tervezési terület az Országos ökológiai hálózat övezet ökológiai folyosójának (100%) része.

Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H: nagy, M: közepes, L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	M	5,4	6440- <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: Ezek a mocsárrétek közelebb vannak a kaszálórétekhez, és a nagy részét jelenleg is kaszálják. A kaszálás elmaradása miatt özönnövények terjedhetnek el ezeken az élőhelyeken, vagy a szukcesszió miatt becserjésedik, beerdősül, és így eltűnhet.
A04.01.01	intenzív szarvasmarha-legeltetés	M	5,4	6440- <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: Elsősorban a Gávavencsellő és Rakamaz mellett legeltetnek nagy területeken ezeken az élőhelyeken. A legeltetés az intenzívebben legeltetett részekben egyértelműen fajszerényedést okoz, és segíti a gyom-, illetve az özönfajok elterjedését.
B02.01.02	erdőfelújítás idegenhonos fajokkal	M	6	91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>): A felmért terület megközelítőleg 10 %-án találhatók tájidegen telepítések. Ezek elsősorban puhafás ligeterdők helyén létesültek. Az újabb fiatal telepítések egy része már őshonos fafajú, de még most is gyakoriak a nemes nyár felújítások.
				91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): Ennél az élőhelynél is előfordul, hogy idegenhonos fajokat telepítenek az erdőbe, de itt az a jellemző, hogy őshonos fajokkal vegyes állományokat hoznak létre.
B02.03	erdei aljnövényzet eltávolítása	M	2	91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): Egyes erdőrészekből eltávolították a teljes cserjeszintet. A cserjeszint hozzá tartozik az erdőhöz, önmaga is élőhely, így eltávolítása nem kívánatos.
B02.04	lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	M	5,6	91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>): Elsősorban a településekhez közelebb lévő erdőkből hiányzik a holtfa. A holtfa hozzá tartozik

				<p>az élőhelyhez és közösségi jelentőségű fajoknak szolgálhat önmaga is élőhelyül.</p> <p>91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A területen előforduló keményfás ligeterdőtől szinte teljesen hiányzik a holtfa. A holtfa hozzá tartozik az élőhelyhez és közösségi jelentőségű fajoknak szolgálhat önmaga is élőhelyül.</p> <p>Bánati csiga (<i>Chilostoma banaticum</i>): A faj számára az egyik legfontosabb limitáló tényező a búvóhelyek megléte, így a hullámtereken különösen az uszadékhalmoknak van óriási szerepe. Ezek felszámolása a populáció összeomlásával, vagy akár a faj kipusztulásával is járhat. Mivel ez minden évben képes újraképződni, emiatt kipusztulásától valószínűleg egyik lelőhelyén sem kell tartani.</p>
B07	egyéb erdészeti tevékenység	H	14	<p>91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>): A tarvágásos véghasználat természetszerű erdőkben a jelölő élőhelytípust jelentősen zavaró hatás, ráadásul az özönfajok térnyerésének is kedvez.</p>
C01.01	homok- és kavicskitermelés	L	2,02	<p>Petényi-márna (<i>Barbus meridionalis</i>); botos kölönte (<i>Cottus gobio</i>), ingola fajok (<i>Eudontomyzon spp.</i>), homoki küllő (<i>Gobio kessleri</i>), felpillantó küllő (<i>Gobio uranoscopus</i>), széles durbincs (<i>Gymnocephalus baloni</i>), selymes durbincs (<i>Gymnocephalus schraetzer</i>), dunai galóca (<i>Hucho hucho</i>), törpecsík (<i>Sabanejewia aurata</i>), német bucó (<i>Zingel streber</i>): A mederben végzett kavics- és homokkitermelés számos halfaj élő- illetve szaporodóhelyét teszi tönkre, semmisíti meg.</p> <p>Sávós bödőncsiga (<i>Theodoxus transversalis</i>): Vízkárelhárítási célból a mederben végzett kavicskotrási munkálatok károsítják az állományt azáltal, hogy az üledékkel együtt a kis mobilitású csigák is eltávolításra kerülnek a mederből.</p>
G05.04	rongálás, vandalizmus	M	8	<p>91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>), 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): Viszonylag kis területet érintő falopások jellemzőek. A felnyitott területeken az özönnövények válnak uralkodóvá.</p>

I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	5,4	<p>91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>): A legnagyobb problémát az özönnövények gyors terjedése jelenti a területen, mely ellen nagy területen nagyon nehéz védekezni. Várhatóan a későbbiekben ez fogja a legnagyobb problémát okozni. Az özönnövények tömeges elszaporodása átalakítja a természetes élőhelyek szerkezetét, számos fajt kiszorítanak és egyes esetekben a környezetet olyan mértékben átalakítják, hogy az eredeti élőhely visszaalakítása rendkívül nehézé válik. Csak elvétve lehet a területen olyanpuhafás ligeterdőt találni, melyben ritkának számítanak az özönnövények. Nagy problémát jelent, ha a mesterséges vagy természetes okok miatt felnyílik a lombkorona, mivel ilyenkor az özönnövények egyből elborítják ezt a területet, megakadályozva a természetes regenerációt. Több helyen lehet olyan felújítást látni, melyben az özönnövények elnyomták a telepített fajokat. Fontossági sorrendben a gyakori fajok: gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>), zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>), fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), parti szőlő (<i>Vitis vulpina</i>), vadszőlő fajok (<i>Parthenocissus</i> spp.)</p> <p>3270-Iszapos partú folyók részben <i>Chenopodion rubri</i>, és részben <i>Bidention</i> növényzettel: A legnagyobb problémát az özönfajok gyors terjedése jelenti a területen, mely ellen nagyon nehéz védekezni. Várhatóan a későbbiekben ez fogja a legnagyobb problémát okozni. Az özönnövények tömeges elszaporodása átalakíthatja a természetes élőhelyek szerkezetét, számos fajt kiszorít, és egyes esetekben a környezetet olyan mértékben átalakítja, hogy az eredeti élőhely visszaalakítása rendkívül nehézé válik. Ennél az élőhelynél elsősorban az olasz szerbtövis (<i>Xanthium italicum</i>) és a közönséges farkasfog (<i>Bidens frondosa</i>) okoz problémát.</p> <p>6440-<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: A szukcessziós folyamatok hatására a gyepek becserjésednek, beerdősülnek, sajnos legtöbb esetben özönnövénnyel.</p> <p>91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmenion minoris</i>): A legnagyobb problémát az özönfajok gyors terjedése jelenti a területen, mely ellen nagyon nehéz védekezni. Várhatóan a későbbiekben ez fogja a legnagyobb problémát okozni. Az özönnövények tömeges elszaporodása a</p>
-----	--------------------------------------	---	-----	---

				átalakíthatja a természetes élőhelyek szerkezetét, számos fajt kiszorít, és egyes esetekben a környezetet olyan mértékben átalakítja, hogy az eredeti élőhely visszaalakítása rendkívül nehézé válik.
J02.03.02	csatornázás	M	5,4	6440- <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: Csak helyenként figyelhető meg, hogy mocsaras területekről elvezetik a vizet. Ez az élőhely szárazodását, degradációját, majd átalakulását okozhatja.
J02.05.05	törpevízművek, duzzasztók	M	3	Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>): A visszaduzzasztással érintett szakaszokon az élőhelyi adottságok szuboptimálisnak tekinthetők a faj lárvái számára. Ebből következően a duzzasztó műtárgy fölött kialakuló hidrológiai viszonyok drasztikusan csökkentik a faj számára alkalmas élőhelyek kiterjedését az érintett szakaszon.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	M	5,4	6440- <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: A szukcessziós folyamatok hatására a gyepek becserjésednek, beerdősülnek, sajnos legtöbb esetben özönnövénnyel. Széles tavicsíkbogár (<i>Graphoderus bilineatus</i>): A széles tavicsíkbogár élőhelyeit jelentő viszonylag kis kiterjedésű, állandó vízborítású, makrovegetációval dúsan benőtt holtmedreknek és medermaradványoknak jellemzően gyors a természetes szukcessziós folyamata. Ez egyrészt a növényzet szerkezetében indukál kedvezőtlen változást a faj számára, ha a hínaras élőhelyfoltok teljesen beszűkülnek, illetve megszűnnek és közel 95-100%-os emerz mocsári növényzetborítás alakul ki.
K03.04	ragadozás (predáció)	M	3,3	Széles durbincs (<i>Gymnocephalus baloni</i>), selymes durbincs (<i>Gymnocephalus schraetzer</i>), leánykancér (<i>Rutilus pigus</i>): A nagytestű ragadozóhalak és a halevő madarak károkat okozhatnak a szóban forgó halak állományaiban.
Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H: nagy, M: közepes, L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	5	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A nem megfelelő módszerrel vagy nem megfelelő időpontban végzett kaszálás káros a faj állományaira.

H01	felszíni vizek szennyezése	M	2,2	Homoki küllő (<i>Gobio kessleri</i>), balin (<i>Aspius aspius</i>), halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>), felpillantó küllő (<i>Gobio uranoscopus</i>), széles durbincs (<i>Gymnocephalus baloni</i>), selymes durbincs (<i>Gymnocephalus schraetzer</i>), dunai galóca (<i>Hucho hucho</i>), leánykancér (<i>Rutilus pigus</i>), vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), törpecsík (<i>Sabanejewia aurata</i>), magyar bucó (<i>Zingel zingel</i>), német bucó (<i>Zingel streber</i>): A hazai mezőgazdasági és ipari üzemekből, illetve a csatornázatlan településekből a technológiai fegyelem be nem tartása, vagy harvariaeset miatt bekerült szennyezés a vízfolyásokban, mint természetes környezetben, veszélyezteti az anyag-, energia- és életfolyamatok fenntartását, csökkenti a halak életbenmaradásának esélyét, azok károsodnak vagy elpusztulnak.
H01.01	ipari üzemek felszíni vízszennyezése	M	4	Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>): A faj érzékeny a vízszennyezésre és csak jó vízminőségű vízfolyásokban fordul elő. Különösen a felső szakaszokról érkező ipari eredetű szennyezések jelentenek veszélyt a faj állományaira
				Tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>): Különösen a juvenilis egyedek mutatnak nagy érzékenységet az ipari eredetű vízszennyezéssel szemben. Különösen a felső szakaszról érkező ipari eredetű szennyezések jelentenek veszélyt a faj állományaira.
L08	árvíz (természetes folyamat)	M	7	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Az árvízi elöntés káros a fajra, közvetlenül és a hangyagazdán keresztül is.
Kód	Kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H: nagy, M: közepes, L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H01.03	egyéb pontszerű felszíni vízszennyezés	L	2	Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>), sávós bödöncsiga (<i>Theodoxus transversalis</i>): A faj érzékeny a vízszennyezésre és csak jó vízminőségű vízfolyásokban fordul elő. A nem kellően hatékony szennyvízkezelés veszélyt jelent a faj állományaira.
				Tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>): Különösen a juvenilis egyedek mutatnak nagy érzékenységet a vízszennyezéssel szemben és érzékenyen reagálnak a víz oldott oxigéntartalmának megváltozására. A nem kellően hatékony szennyvízkezelés veszélyt jelent a faj állományaira.

H02.06	mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés	M	5	Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>), tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>), sávós bődöncsiga (<i>Theodoxus transversalis</i>): A Tisza mentén található mezőgazdasági területekről beszivárgó, diffúz mezőgazdasági eredetű tápanyagterhelés veszélyt jelent e fajok állományaira.
XO	államhatáron kívülről érkező veszélyek és hatások	M	10	<p>Petényi-márna (<i>Barbus meridionalis</i>); botos köllő (<i>Cottus gobio</i>), ingola fajok (<i>Eudontomyzon spp.</i>), homoki küllő (<i>Gobio kessleri</i>), balin (<i>Aspius aspius</i>), halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>), felpillantó küllő (<i>Gobio uranoscopus</i>), széles durbincs (<i>Gymnocephalus baloni</i>), selymes durbincs (<i>Gymnocephalus schraetzer</i>), dunai galóca (<i>Hucho hucho</i>), leánykancér (<i>Rutilus pigus</i>), vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), törpecsík (<i>Sabanejewia aurata</i>), magyar bucó (<i>Zingel zingel</i>), német bucó (<i>Zingel streber</i>): A vízfolyás vízminőség-romlását gyakran a szomszédos felvízi országokból érkező szennyezett víztömeg (pl.: ércbányák csurgalékvi-ze) okozza. A szennyezés a vízfolyásban, mint természetes környezetben, veszélyezteti az anyag-, energia- és életfolyamatok fenntartását, csökkenti a halak életbenmaradásának esélyét, azok károsodnak vagy elpusztulnak.</p> <p>Sávós bődöncsiga (<i>Theodoxus transversalis</i>): A határon túlról érkező ipari szennyezések potenciális veszélyt jelenthetnek a faj szigetszerűen előforduló állományaira.</p> <p>Tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>): Különösen a juvenilis egyedek mutatnak nagy érzékenységet a vízszennyezéssel szemben és érzékenyen reagálnak a víz oldott oxigéntartalmának megváltozására. Elsősorban a határon túlról érkező szennyezések jelentenek veszélyt a faj állományaira.</p> <p>Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>): A faj érzékeny a vízszennyezésre és csak jó vízminőségű vízfolyásokban fordul elő. Elsősorban a határon túlról érkező szennyezések jelentenek veszélyt a faj állományaira.</p>

Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Felső-Tisza kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célkitűzések:

A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő élőhelyek területcsökkenésének megállítása és állapotuk javítása a gyeppgazdálkodáshoz, erdőgazdálkodáshoz és vízgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén.

A gyeppgazdálkodás tekintetében ezt a legeltetés intenzitásának és a kaszálás módjának optimalizálása és ellenőrzése, az elszántások megakadályozása, illetve a (főképp idegenhonos inváziós) cserjefajok terjedésének hatékony megakadályozása tudják biztosítani.

Az erdőgazdálkodás tekintetében a természetközeli állapotú erdők fenntartása és a tájidegen erdők lecserélése, továbbá a madárfajok védelme tudják biztosítani. Ezt azért szükséges kiemelni, mivel a Natura 2000 terület nagy területeken átfed a (HUHN10001) Szatmár-Bereg és a (HUHN10008) Felső-Tisza különleges madárvédelmi területekkel, ahol fokozott védelemben részesülő madárfajok fészkelnek. Ilyenek a réti sas (*Haliaeetus albicilla*), barna kánya (*Milvus milvus*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), darázsölyv (*Pernis apivorus*). A felsorolt madárfajok Natura 2000 területen fészkelő állománya legalább 2%-át képezi az országos állománynak, így megőrzésük, védelmük a különleges madárvédelmi terület alapvető célját és feladatát képezi.

A Natura 2000 területen fészkelő jelölő fokozottan védett madárfajok fészkelőhelyeinek közelében a Magyar Ragadozómadár-védelmi Tanács által javasolt, erdészeti tevékenységre is vonatkozó időbeli és térbeli korlátozásokat szükséges betartani.

Mivel a terület jelölő fajai zömmel vizes élőhelyekhez köthető, a hangsúly ezeknek a területeknek a megőrzése, hiszen az egykor kiterjedt ártéri életközösségeknek a csekély hullámtéri területeken kellene teljes pompájukban megmaradniuk.

A vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a Tisza-meder jelenlegi állapotának megőrzése, esetleges javítása, a holtmedrek, vizes élőhelyek rehabilitációja és természetközeli hasznosítása szolgálja. Ennek megkísérléséhez két dolog elengedhetetlenül szükséges: amennyire lehet a hullámtéren belül helyreállítani a hajdani vízviszonyokat és az ehhez kapcsolódó adekvát hasznosításokat, hogy gazdaságilag is megérje kialakítani és tisztán tartani a hullámtéri vízrendszer elemeit (víz ki- és visszavezetés, mélyedések, laposok, összekötő árkok). A hullámtéri víz kivezetése és – megtartása az egyik legfontosabb teendő, emellett a kisvizes élőhelyek lehetőség szerinti összekapcsolásával biztosítani szükséges az esélyt a menekülésre, hogy egy-egy ilyen időszakos vízállás ne csapdaként működjön a halfajok számára. Ebből a szempontból kiemelt jelentőséggel bírnak a hullámtéri legális és illegális anyaggyűjtőhelyek. Ezek az intézkedések a közösségi jelentőségű értékek megőrzését, hosszabb távon pedig állományaik megerősítését segítik.

A célkitűzések eléréséhez rendelt intézkedési javaslatok:

- A természetszerű erdőkben az erdészeti beavatkozások (főként tarvágás) esetében idős, odvasodó faegyedek (fehér és feketenyár), valamint holt faanyag meghagyása.

- Az élet- és vagyonbiztonságot figyelembe véve a meder speciális élőhelytípust jelentő elemeinek (palajok, zátonyok, szakadópartok), illetve a vízparti zonáció (partél – bokorfűzes – ligeterdő) megőrzése.
- A tervezési területre eső folyószakaszt a jelölő folyóvízi fajok (körszájú, hal, rovar, puhatestű) ökológiai igényeinek megfelelő állapotban kell megőrizni, az élőhely átalakítása (pl. áramlási viszonyok megváltoztatása mederduzzasztással, nagymértékű mederalakítás, kanyarátvágás) nem elfogadható.
- A területre eső folyószakasz a jelölő folyóvízi (hal, rovar, puhatestű) fajok ökológiai igényeinek megfelelő állapotban való megőrzése, az élőhely védelme az áramlási viszonyok megváltoztatásával, mederduzzasztással, nagymértékű mederalakítással, kanyarátvágással járó átalakításokkal szemben. A területen lévő holtmedrek kedvező ökológiai állapotban való megőrzésének stratégiájának kidolgozása. A jelenleg folyó, gyorsuló ütemű biotikus és abiotikus öregedés ellen konzervációs intézkedések kidolgozása és foganatosítása.
- A még jó ökológiai állapotban lévő hullámtéri gyepek rendszeres, okszerű hasznosítását hosszú távon (legeltetés, kaszálás) meg kell oldani, a beerdősítés csak legvégső esetben, és akkor is csak természetsszerű erdővé alakítható célállománnyal fogadható el.
- Az inváziós növények nagy kiterjedésű homogén állományait (főként a gyalogakácosok), rendszeres kaszálással gyepeként kell fenntartani, vagy át kell alakítani természetsszerűerdővé.
- A területen található erdők esetében javasolt a véderdő funkciót előtérbe helyezni a gazdasági rendeltetéssel szemben.
- A keményfa ligeterdők esetében fokozatos átállás valamely folyamatos erdőborítást biztosító művelési módra.
- Tájidegen fafajú állományok fokozatos átalakítása természetsszerű erdőállományokká.

Név	Megfigyelés
Széles tavicsíkbogár (<i>Graphoderus bilineatus</i>)	A bejárás alkalmával az öntözőtelep területén nem volt fellelhető
Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>)	A bejárás alkalmával az öntözőtelep területén nem volt fellelhető
Sávós bödöncsiga (<i>Theodoxus transversalis</i>)	A bejárás alkalmával az öntözőtelep területén nem volt fellelhető
Tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>)	A bejárás alkalmával az öntözőtelep területén nem volt fellelhető
Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>)	A bejárás alkalmával az öntözőtelep területén nem volt fellelhető
Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	A bejárás alkalmával az öntözőtelep területén nem volt fellelhető
Sokbordás futrinka (<i>Carabus hampei</i>)	A bejárás alkalmával az öntözőtelep területén nem volt fellelhető
Nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)	A bejárás alkalmával az öntözőtelep területén nem volt fellelhető
Bánáti csiga (<i>Chilostoma banaticum</i>)	A bejárás alkalmával az öntözőtelep területén nem volt fellelhető
Balin (<i>Aspius aspius</i>)	táplálkozik
Petényi-márna (<i>Barbus meridionalis</i>)	táplálkozik
Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>)	táplálkozik
Botos kölönte (<i>Cottus gobio</i>)	táplálkozik
Ingola fajok (<i>Eudontomyzon spp.</i>)	Előfordulhat a folyóvízben
Halványfoltú küllő (<i>Gobio</i>)	Előfordulhat a folyóvízben

<i>albipinnatus</i>)	
Homoki küllő (<i>Gobio kessleri</i>)	Előfordulhat a folyóvízben
Felpillantó küllő (<i>Gobio uranoscopus</i>)	Előfordulhat a folyóvízben

8. A bejárás alkalmával készített fotók

5. ábra A tervezési területen készült fotózás irányai

6. ábra (1-es irány) Telepített nemes nyár, szántó, ártéri erdő

A talaj barnássárga színű, vályog fizikai féleségű, genetikai típusa savanyú nyers öntés. A kalászon aratását követően a szalmát elszállították a terület rendezett.

7. ábra (2-es irány) a nagy esőzések hatására, a szántón belvizes területek figyelhetők meg, valamint itt is nyárfatelepítés található

8. ábra (3-as irány) telepített nemes nyár, illetve a szántó

9. ábra (4-es irány) a tervezési területtől délre látható, érintetlen ártéri erdősáv, telepített nemesnyárral, kőris és szilfával

10. ábra (5-ös irány) szántóföld ártéri erdőrészlettel, kőris és szilfával.

Bár a szóban forgó, tervezéssel érintett területek Natura 2000 -es védelmet élveznek, a terület nagy részén intenzív mezőgazdasági művelés folyik évtizedek óta. Kijelenthető hogy a beruházás volumene, valamint az alkalmazott technológia miatt kivitelezésnél számíthatunk egy minimális zavarásra. Az öntözőtelep üzemeltetése közben zavarás minimális.

9. A tervező, illetve beruházó által tanulmányozott alternatív megoldások bemutatása:

A beruházással érintett területek 2.1.2-pontban található hrsz-ek.

A szántók, műveléséhez és az öntözés működtetéséhez különleges létesítmény nem szükséges, illetve a szivattyú, valamint a csőhálózat telepítésekor elkészülnek, a szivattyú telepítése és az öntöző berendezések telepítése, a munkagépek felvonulása, anyagok, berendezések szállítása közúton, valamint dűlőúton történik, a természeti környezet nem sérül. A teher és személyforgalom is ezen az útvonalon történik. Fix vízi létesítmény nem készül, az öntözési időszak végén a cég telephelyére szállítják az eszközöket.

A szántók művelése, öntözése, a megtermelt mezőgazdasági termény feldolgozása, értékesítése lakossági szolgáltatás, közvetve munkahely védelem. A szántók művelése, öntözése, helyi jelentőségű beruházás, de munkalehetőséget biztosít munkahelyszegény környezetben, de fontos szempont a terület hasznosítása mellett a természeti értékek, a teljes élővilág megőrzése és védelme.

Az anyag és személyszállítások karbantartott, jó műszaki állapotban tartottgépekkel, berendezésekkel, eszközökkel történik, hogy elkerülhető legyen a meghibásodás, a környezet terhelése. A hatásbecslési vizsgálatot az hatósági előírásnak megfelelően az egész hatásterületen végeztük el.

A szóba jöhető alternatív megoldások megvalósítását megnehezítő vagy kizáró **okok leírása:**

Az alternatív megoldásként nagyobb környezeti terhelést jelentő öntöző megoldások jöhetnek csak szóba, amiket ennek az okán nem vizsgáltunk.

A terv vagy beruházás megvalósítása szükségszerűségének ismertetése:

A szóban forgó HRSZ-ek öntözését a fentebb ismertetett Öntözőrendszer kiépítésével tervezik, aminek a vízellátását a Túr folyóból tervezik. A beruházás kivitelezése megkezdése időpontjára a betakarítás utáni időszak a legalkalmasabb. Az öntözés a csapadékszegény időszakban szükséges.

A terv vagy a beruházás megvalósításának szükségszerűségét a következő **indokok valamelyike támasztja alá:**

- társadalmi vagy gazdasági természetű kiemelt fontosságú közérdek *(amennyiben az kiemelt jelentőségű élőhelytípust vagy fajt nem veszélyeztet)*
- emberi egészség vagy élet védelme
- a közbiztonság fenntartása, megőrzése vagy helyreállítása
- a környezet szempontjából kiemelt jelentőségű kedvező hatás elérése
- a fenti kategóriákba nem sorolható, egyéb kiemelt fontosságú közérdek *(amennyiben az kiemelt jelentőségű élőhelytípust vagy fajt veszélyeztet)*

10. A kedvezőtlen hatások mérséklése

Kedvezőtlen hatások a közösségi jelentőségű madárfajokra és egyéb védett állat és növény-fajokra nincsenek, mivel bejáratott technológiákat alkalmaznak, valamint jelenleg is végzett tevékenységet fejlesztenek tovább.

A szóban forgó tervezési területen túl kedvezőtlen hatással nem számolunk.

11. Kiegyenlítő (kompenzációs) intézkedések:

A tervezési terület és a környezetében levő szántók gondozottak, ezért nem gyakorol negatív hatást sem a Natura 2000 területre a kijelölés alapjául szolgáló és közösségi jelentőségű madárfajokra, ezért kiegyenlítő intézkedések előírását nem tartom szükségesnek.

12. Élővilágra, élőhelyre, tájra várható hatása a beruházásnak, hatásterület bemutatása

Közvetlen hatásterület

Tájvédelmi szempontból a közvetlen hatásterület megegyezik a beruházás által közvetlenigénybevétellel érintett területtel viszont mivel 1 db szivattyúállásról beszélünk, valamint 1 db öntözőberendezésről kijelenthető, hogy semmilyen minőségi változás nem várható a beruházás miatt.

Közvetett hatásterület

Tájvédelmi szempontból közvetett hatásterületnek tekinthető mindaz a terület, ahonnan a tervezett nyomvonal kapcsolódó létesítményeivel együtt még látható lesz. A láthatóság érvényesülése a tengerszint feletti magasságtól, a lejtők hajlásától, hosszától, a hegy-völgy formációk jellegétől, ill. az út vízszintes és függőleges nyomvonalvezetésétől függ. A láthatóságot, az át-, a ki- és a rálátást a geomorfológiai adottságok mellett a felszínborítottság, a területhasználati mód és a beépítettség mértéke határozza meg.

Beruházásnak közvetett tájképromboló hatása nincs.

Főbb építési tevékenységek csoportjai ami befolyásolhatják a tájképet

- fa- és cserjeirtás (fásszárú növények irtása). **Nem várható a kivitelezés során**
- területfoglalás (új út, ideiglenes depónia, szállítási útvonalak) **Nem várható a kivitelezés során**
- munkagépek forgalma (talaj tömörülése, zajhatás) **várható a kivitelezés során kb. 1-2 nap.**

Szóba jöhető kedvezőtlen hatások a kivitelezés folyamán

- területfoglalás **Nem várható a kivitelezés során**
- biológiai aktív felületek csökkenése **Nem várható a kivitelezés során**
- por- és zajszennyezés, **várható a kivitelezés során**
- zavarás, **várható a kivitelezés során**
- inváziós fajok elszaporodása, **Nem várható a kivitelezés során**

A beruházás során új területfoglalással nem kell számolni, mivel mobil berendezésekről beszélünk ami a terülről elszállításra kerül az öntözés befejeztével.

A beruházás Natura 2000 jelölő élőhelyet és jelölő fajokat élőhelymegszűnéssel, ill. populációk károsításával nem érint. A Natura 2000 terület koherenciáját („működő kapcsolat, átjárhatóság, egybefüggőség”) a beruházás negatívan nem érinti, mivel a beruházás jellegéből fakadóan a koherencia az élőhelyek között megmarad.

A beruházásnak depónia szükséglete nincs. Talajbolygatásra az új nyomóvezeték fektetésénél kell számítani, viszont a kitermelt föld visszatemetésre kerül így csak időleges zavarás várható.

A jelölő fajokra valamint élőhelyeit figyelembe véve nem zavaró a beruházás.

Az élőlények mindennapos bioritmusát, táplálkozási- és vándorlási szokásait átmenetileg megzavarhatja a telepítéssel összefüggő zajártalom. **(Zaj hatásbecslét, hatásterületének kijelölését az EVD tartalmazza). Üzemelés során zavarással nem számolunk.**

Kivitelezési szakaszban

A kivitelezés során, a munkagépek következtében a talaj tömörödik. A talaj tömörödés mértékét a munkaterület kiterjedésének csökkentésével lehet minimalizálni, amit a szükséges mértékűnél szélesebb letaposást kerülésével, valamint a munkagépek minél rövidebb idejű terhelő hatásával és munkaszervezéssel lehet elérni. A kivitelezés befejeződését követően a talaj rekultivációra nincs szükség (talajlazítással).

Üzemeltetési szakaszban

A talajt negatív hatás nem éri.

A tervezési területen feltételezhetően jelenlévő **madarak védelme érdekében, a költési idejükben (április 1. és július 30. között) nagy zajterheléssel és emberi, gépi mozgással történő munkák ne történjenek.** Amennyiben a kivitelezés ütemezése miatt az ilyen jellegű munka elhagyása egyéb okok miatt nem tartható, úgy a munkafeladatokat napközi időkorlátozással szükséges megoldani.

Az esetleges gyomosodás elkerülése érdekében az érintett Natura 2000-es területek fenntartási terveiben szereplő ajánlások betartandóak.

A depóniákat felhasználásukig folyamatosan gyommentesen kell tartani. Az ideiglenes depóniák felszínén a gyomosodást meg kell akadályozni a rövid időn belüli visszaterítésig. A gyomosodás ellen kaszálással kell védekezni, a maghozás előtti állapotban.

A munkafolyamatok ismerete alapján kijelenthető, hogy élővilágra, élőhelyre kivitelezés során minimális zavaró hatást gyakorol, üzemelés közben semmilyen zavaró hatást nem gyakorol a beruházás.

13. Összefoglalás

A hatásbecslés összefoglalása

A beruházás Natura 2000 védelem alatt álló terület HUHN10008, valamint a HUHN20001 terület része. Része a Nemzeti Ökológiai Hálózathoz. Ez szükségessé teszi a Natura 2000-es jelölő fajokat és élőhelyeket érő hatások bemutatását az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet 10.§ (1) bekezdésében előírt és a 266/2008. (XI.6.) Kormányrendelettel módosított hatásbecslési dokumentáció alapján. Az érintett Natura 2000-es területen a kijelölés alapjául szolgáló összes közösségi jelentőségű madárfajra végeztük el a hatásbecslést. Az öntözendő terület bejárása teljes hatásterületen 2023. januárjában megtörtént.

Az elvégzett hatásbecslése megállapítása:

A tervezett öntözés nincs hatással: A kijelölés alapjául szolgáló és közösségi jelentőségű madárfajokra, egyéb jelölőfajokra. Az öntöző telep nagy része jelenleg is mezőgazdasági művelés alatt áll, védett madárfaj élőhelye nem volt megtalálható. Az alkalmazott technológiát figyelembe véve kijelenthető, hogy a beruházás veszélyt nem jelent rájuk.

Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítható, hogy a beruházással érintett *HUHN10008, valamint HUHN20001 jelű területek* részei a Nemzeti Ökológiai Hálózathoz, a beruházás terület természeti állapotát nem veszélyezteti. Az elvégzett vizsgálatok és információk alapján további részletes vizsgálatok lefolytatása természetvédelmiszempontról nem indokolt.

14. Felhasznált irodalom

- Dövényi Z. (szerk.: 2010): Magyarország kistájainak katasztere, MTA-FKI, Budapest
- Vojtkó A. (2008): Központi-Zemplén. In: Király G. – Molnár Zs. – Bölöni J. – Csiky J. – Vojtkó A. (szerk.): Magyarország földrajzi kistájainak növényzete – MTA ÖBKI, Vácrátót
- Jogszabályi hivatkozások

15. Jogszabályi hivatkozások:

- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
 - 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
 - OTTrT (Országos területrendezési Terv)
 - 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról
 - 275/2004. Korm. Rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
 - 1995. LVII. törvény a vízgazdálkodásról
 - 219/2004. (VII. 21.) Korm. rend. a felszín alatti vizek védelmének szabályairól
 - 220/2004. (VII.21.) Korm. rend. a felszíni vizek védelmének szabályairól
 - 28/2004. (XIII.25.) KvVM rend. a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól
 - 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről
 - 93/2007. (XII. 18.) KvVM rendelet a zajkibocsátási határértékek megállapításának, valamint a zaj- és rezgésekibocsátás ellenőrzésének módjáról
 - 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet a levegő védelméről
 - 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyesszabályairól
 - 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelete a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról
 - A nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról, valamint a nyári gátak által védett területek értékének csökkenésével kapcsolatos eljárásról szóló 21/2006. (I. 31.) Korm. rendelet
 - 4/2011. (I. 14.) VM rendelet a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről
 - a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet
-